

דף מידע – שמורות טבע בסביבה הימית של ישראל

הגנה על אזורים רגישים ועל ערכי טבע ייחודיים מהווה חלק בלתי נפרד משמירה על מערכת אקולוגית ימית בריאה. בישראל, ההכרזה על שמורת טבע היא בידי שר הפנים בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה ואילו ההכרזה על ערך טבע מוגן היא בידי השר להגנת הסביבה. כל זאת, מכוח חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.

במי הים התיכון ולחופי ישראל מצוי מגוון עשיר של מיני בעלי חיים הכולל דגים, חסרי חוליות, צבי ים ויונקים ימיים. למרות זאת, שטחם הכולל של כל האזורים השמורים בים התיכון כיום אינו מגיע לאחוז אחד מכלל השטח הימי. מאמצע שנות ה-60 ועד ראשית שנות ה-2000, הוכרזו בישראל שבע שמורות ימיות קטנות, ששטחן הכולל הוא כרבע אחוז מהשטח הימי של ישראל והן משתרעות מקו החוף ועד לכמה מאות מטרים לתוך המים. אליהן מצטרפות שתי שמורות טבע בראש הנקרה-אכזיב ובחוף הכרמל, וביחד הן מגיעות לפחות מאחוז אחד משטח הים התיכון של מדינת ישראל¹.

ישראל מחויבת על פי מספר אמנות בינלאומיות, לעשות מאמצים ניכרים להגן על המגוון העשיר והמיוחד של משאבי הטבע המצויים בסביבתה הימית. בין האמנות הללו ראוי להזכיר את **אמנת ברצלונה** לשמירת הים התיכון, הכוללת פרוטוקול מיוחד לשימור אזורים מגוונים ומגוון ביולוגי בים התיכון², ואת **אמנת המגוון הביולוגי** ויעדי AICHI הנגזרים ממנה. מכוח אמנת המגוון הביולוגי, ישראל נדרשת להכריז על **לפחות 10% משטח המים הריבוניים של ישראל בים התיכון כשמורות טבע עד שנת 2020**.

על פי אמנת ברצלונה, שמורות ימיות צריכות להגן על שטחים בהם מצויים סוגים מייצגים של מערכות אקולוגיות חופיות וימיות; על סביבות טבעיות שנשקפת להן סכנת היעלמות או ששטחן נמוך באופן טבעי; על סביבות טבעיות החיוניות להשרדותם, רבייתם ושיקומם של מינים בסכנת הכחדה ושל מינים מאוימים או אנדמיים³; וכן על אתרים בעלי חשיבות מיוחדת מבחינה מדעית, חינוכית, תרבותית או אסתטית⁴.

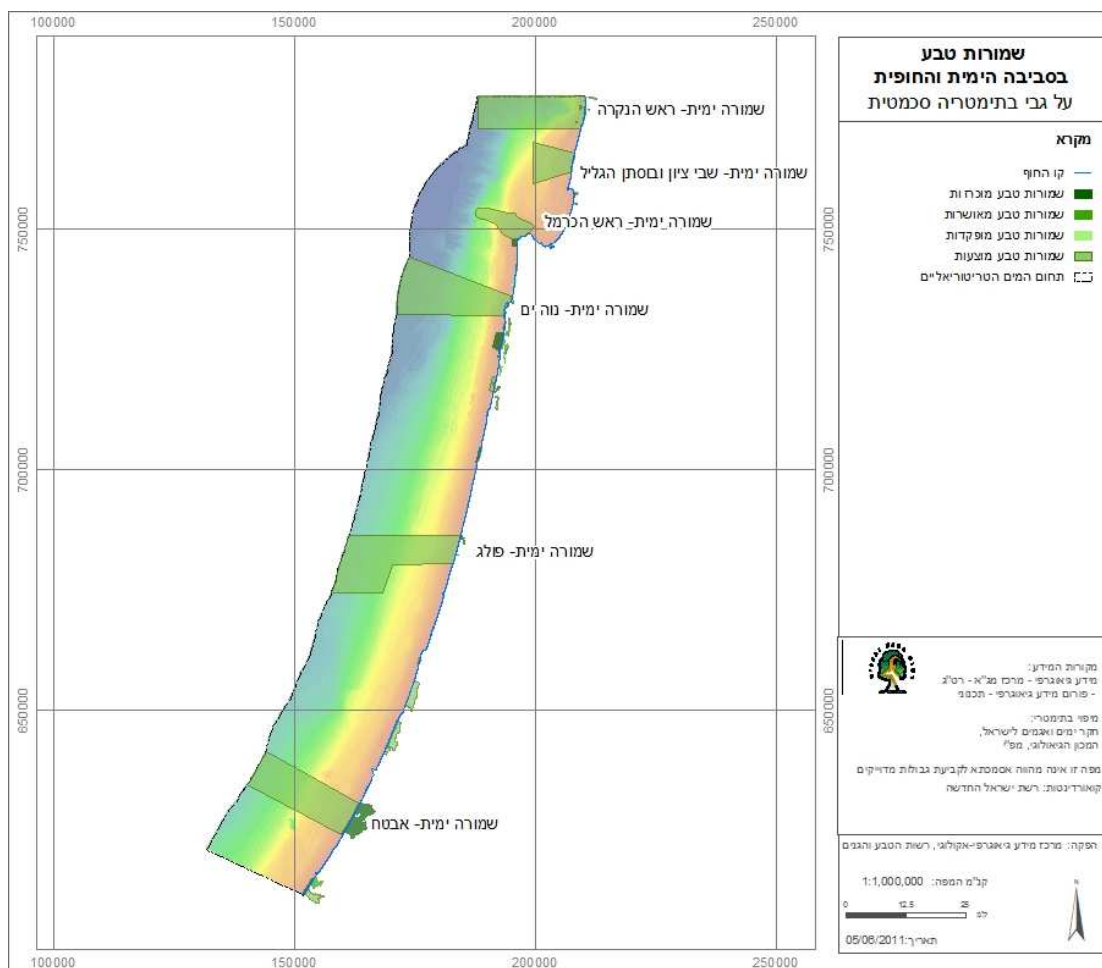
לרשות הטבע והגנים יש כיום תכנית מוצעת להכרזתן והרחבתן של שמורות טבע ימיות בהיקף של כ-20% מכלל שטח המים הריבוניים של ישראל. להלן ניתן לראות את שמורות הטבע המוצעות מול הקיימות במפה שהוכנה על ידי רשות הטבע והגנים:

¹ רשות הטבע והגנים, מדיניות שמירת הטבע בים התיכון – שמורות טבע ימיות ככלי לשימור הסביבה והמגוון בים התיכון, 2012, בעמ' 4.

² ישראל חתמה על הפרוטוקול החדש ב-1995, אך טרם אשררה אותו.

³ מין אנדמי הוא מין בעל תפוצה גיאוגרפית מצומצמת לשטח קטן.

⁴ ראו הע"ש 1.

חלק חשוב מקידום תהליך ההכרזה הוא איסוף מידע על החי והצומח בשמורות הטבע הקיימות כיום באמצעות סקרים ביולוגיים. מטרת הסקרים הינה לאסוף מידע על החי והצומח בבתי הגידול הסלעיים שבשמורות הטבע. עקב העובדה שבמשך שנים רבות, לא בוצע ניטור מסודר של החי והצומח בבתי הגידול הסלעיים של הים התיכון יש צורך לאסוף מידע זה כדי לאפשר לאנשי המקצוע להעריך את השפעת שמורות הטבע על הסביבה הימית. מידע זה חשוב במיוחד לאור האיום על הסביבה שמציב הפיתוח הרב של תשתיות ימיות במרחב הימי של ישראל בשנים האחרונות שצפוי להמשך ואף להתגבר בשנים הקרובות. על מנת לקדם את התכנית של רשות הטבע והגנים להגדלת שטחי השמורות ימיות והכרזת שמורות ימיות נוספות יש להמשיך ולאסוף מידע מדעי על החי והצומח במרחב הימי של ישראל ולבחון את תרומתן של שמורות הטבע להגנה על הסביבה הימית.

הצעת חוק הגנת הים של אדם טבע ודין מעגנת את הרחבת השמורות והשטחים המוגנים הימיים, בהתאם להתחייבויות הבינלאומיות החלות על מדינת ישראל. הצעת החוק גם מאפשרת הכרזת אזורים ימים מוגנים במים הכלכליים של ישראל, אשר אינה אפשרית על פי החקיקה הקיימת כיום. כמו כן, מעגנת ההצעה את איסוף המידע המדעי בכל המרחב הימי של ישראל, מקו החוף ועד לקצה המים הכלכליים של ישראל.